

Er der mulighed for omvendelse efter døden? Et eksegetisk indspark i den religionsteologiske debat¹

Stud.teol Lars Malmgaard Jensen
larsj@hotmail.dk

Resumé

Mennesker skal komme til tro på Jesus i dette liv, ellers går de evigt fortabt. Stort set sådan har protestantiske missionsteologer traditionelt argumenteret i religionsteologien. Spørgsmålet er, om Første Petersbrev kapitel tre i virkeligheden åbner en mulighed for, at mennesker kan omvende sig efter døden? Det argumenteres der imod i denne artikel og der argumenteres for, at en traditionel eksklusivistisk fortabelseslære er afgørende for kristen mission.

Keywords

Descendit ad inferos – inklusivisme – eksklusivisme – Første Petersbrev

Indledning

Kan mennesker omvende sig efter døden? Adskillige evangelikale bøger om mission argumenterer for, at læren om fortabelsen er en nødvendig del af den kristne tro, og er en afgørende faktor for vores motivation i missionsarbejdet.² Det har tidligere været et vigtigt argument for protestantisk missionsarbejde, at de folkeslag og mennesker, der aldrig møder evangeliet, går evigt fortabt. I nyere tid er der dog rettet væsentlige indvendinger mod denne tanke - også blandt evangelikale.

---

¹ Artiklen er en kraftig revideret og forsimplet opgave fra faget TM2502, Markusevangeliet og Første Petersbrev, ved FIUC-CPH i foråret 2019. For at gøre artiklen mest tilgængelig er det græske reduceret til et minimum, ligesom den eksegerede tekst er blevet forkortet. Oprindeligt var der tale om en eksegesi af 1 Pet 3,18-22, mens det nu kun er v. 18-20.

² John Piper, *Let the Nations Be Glad! The Supremacy of God in Missions* (Leicester: Inter-Varsity Press, 2003); Kevin DeYoung og Greg Gilbert, *What is the Mission of the Church? Making Sense of Social Justice, Shalom, and the Great Commission* (Wheaton, Ill: Crossway, 2011); Peter Pikkert, "Missio Dei and the Corrosion of Christian Missions", *eMissio* 3 (2018): 188–99.

Indvendinger mod fortabelsen

Kort skitseret går indvendingerne på selve *fortabelsestanken* eller karakteren af fortabelsen. Nogle lærer en form for *universalisme*, eller *apokatastasis*-læren ('altings genoprettelse'),³ eller en form for *annihilationisme* (udslettelse) også kaldet *konditionalisme* ('betinget udødelighed').

Når det drejer sig om *universalismen* er det åbenlyst en historisk mindretalsposition. På reformationstiden var der enkelte sværmeriske mindretalsgrupper, der lærte alles frelse, men hverken den katolske kirke eller nogen af de protestantiske kirker lærte det. Undtagelserne er netop *undtagelser*; den store, brede, ortodokse hovedstrøm igennem hele kirkens historie, indtil bibelkritikken slog igennem, lærte, at der kommer en dom med evige konsekvenser. Som det anføres af Richard Bauckham:

Until the nineteenth century almost all Christian theologians taught the reality of eternal torment in hell [...] It must have seemed as indispensable a part of universal Christian belief as the doctrine of the Trinity and the incarnation. Since 1800 this situation has entirely changed...⁴

Det store opgør med fortabelsen som evig lidelse, har i den evangelikale verden ikke fundet sted som et forsvar for universalismen. Indenfor den engelsksprogede evangelikale verden argumenterer flere derimod for konditionalisme/annihilationslære, og enkelte skandinaviske proponenter findes også.⁵ De fleste i dag foretrækker termen konditionalisme. Agne Nordlander, der ikke deler forståelsen udfolder hovedpointen bag terminologien: "Mennesket er ikke skabt udødeligt. Gud alene er udødelig og giver udødelighed blot til de troende [...] De ikke-troende har ikke modtaget udødelighedens gave og kommer til sidst til ikke længere at eksistere."⁶ Jeg ville ikke i denne artikel argumentere imod disse to synspunkter, da de allerede er dækket ind i dette nr. af eMissio.⁷ I stedet vil vi her fokusere på en anden indvending.

Frelsens rækkevidde – efter døden

Andre argumenterer ikke for hverken annihilation eller total universalisme, men går en anden vej, hvor det drejer sig om *rækkevidden* af frelsen. Spørgsmålet er: Er der frelse udenom tro på Jesus i dette liv? Eller mere præcist formuleret: gives der en ekstra chance efter døden? Denne tanke kaldes for *inklusionisme*. Daniel Henoch Rasmussen skelner i en artikel mellem fire forskellige grundpositioner:

---

³ Udtrykket stammer fra Origenes, som lærte altings genoprettelse: "ἀποκατάστασις πάντων." Se Bengt Hägglund, *Teologins Historia. En dogmhistorisk översikt*, 4. udg. (Lund: LiberLäromedel, 1978), 50. En af de mest kendte, der muligvis skal læses universalistisk er Rob Bell, *Kærligheden vinder: en bog om liv, død, himmel og helvede*. (Frederiksværk. Christiansfeld: Boedal og ProRex, 2011).

⁴ Se Richard J. Bauckham, "Universalism: A Historical Survey", *Themelios* 4, nr. 2 (1978): 48.

⁵ I Skandinavien har eks. Ray Baker ved Credo Akademien i Sverige argumenteret for konditionalisme. Se Ray Baker, "Vår Gud är en förtärende eld: den bibliska grunden för konditionalism", *Theofilos* 6, nr. 1 (2014): 4–19.

⁶ Agne Nordlander, "Forståelsen af Frelse og Fortabelse i moderne systematisk teologi - inklusiv den moderne evangelikale debat", i *Frelse og fortabelse. Historisk og aktuelt belyst*, Semikolon 4 (Århus: Forlaget Kolon, 2004), 85.

⁷ Se artiklerne for universalisme og konditionalisme/annihilation: Peter Olsen, "Sjælen, døden og fortabelsen. Kontroversielle emner i eskatologien", *eMissio* 6 (29. juni 2021): 37–44. og Carsten Elmelund Petersen, "Jesu universelle forsoning som falsk håb? - hvis frelestilegnelse ikke er nødvendig!", *eMissio* 6 (29. november 2021): 379–454.

Den religionsteologiske diskussion mellem eksklusivisme og inklusivisme bliver let unuanceret, hvis ikke man yderligere opdeler eksklusivismen i en *streng restriktivisme*, hvor alle uden for kirken og kristendommen med sikkerhed er fortabt og en *moderat eksklusivisme*, hvor mennesker muligvis kan omvende sig efter døden. Ligesådan er det frugtbart at skelne mellem *hård inklusivisme*, hvor alle med sikkerhed bliver frelst og en *blød inklusivisme*, hvor frelsen er en mulighed – også uden for kirken.⁸

I sagens natur må hård inklusivisme være universalistisk – mens både fortalere for evig lidelse og konditionel udødelighed vil kunne være at finde i de andre positioner. Blandt fortalere for det kontinuum, vi finder fra moderat eksklusivisme til inklusivisme, argumenterer nogle for omvendelse efter døden.

Blød inklusivisme, moderat eksklusivisme og Jesu nedfart til dødsriget

Der er typisk forskellige måder at argumentere for inklusivisme eller moderat eksklusivisme. Et klassisk argument er, at mennesker kan omvende sig *efter døden*. De fleste evangelikale fastholder, at der ikke er frelse udenom Jesus, men at en eller flere af de ovenstående veje er en alternativ måde at møde Jesus på.⁹ En af de tekster der af nogle bruges som belæg for tanken om ”postmortem evangelism”; at man kan møde evangeliet og omvende sig efter døden, er 1 Pet 3,18-20. Jeg vil i denne artikel argumentere for en *restriktiv eksklusivisme* ved at forsøge at vise, at 1 Pet 3 ikke kan bruges som belæg for, at omvendelse kan finde sted efter døden.

Eksegese af Første Petersbrev 3,18-20

Formentlig er 1 Pet 3,18-20 en af de sværeste og mest vanskelige i NT. Perikopen udgør en kristologisk passage med mange eksegetiske vanskeligheder. Af hensyn til læsbarheden forholder jeg mig derfor kun til de mest afgørende passager for denne diskussion, som jeg har markeret med fed i nedenstående tekst, der lyder sådan i den danske oversættelse (1992):

(v. 18) For også Kristus led én gang for menneskers synder, som retfærdig led han for uretfærdiges skyld for at føre jer til Gud. **Han blev dræbt i kødet, gjort levende i Ånden**, (v. 19) og i den gik han til de **ånder, der var i fængsel**, og **prædikede** for dem; (v. 20) det var **dem, som var ulydige, dengang Gud ventede langmodigt i Noas dage**, da arken blev bygget; i den blev nogle få, nemlig otte sjæle, frelst gennem vand. (1 Pet 3,18-20).¹⁰

Vi vil nu forholde os til en række udfordringer i teksten: I hvilken forstand blev Kristus dræbt i kødet og gjort levende i Ånden? Eller anderledes formuleret: Hvad er karakteren af Kristi opstandelseslegeme? Hvem er ånderne, og hvad er fængslet? Er det de samme, som dem, var der

---

⁸ Daniel Hensch Rasmussen, “Descendit ad Inferos - en religionsteologisk undersøgelse”, *Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke* 41, nr. 3 (2014): 217. Mine kursiveringer.

⁹ For en gennemgang af forskellige forståelser, se John Sanders, “Those Who Have Never Heard: A Survey of the Major Positions | Religious Studies Center”, set 25. oktober 2021, <https://rsc.byu.edu/salvation-christ-comparative-christian-views/those-who-have-never-heard-survey-major-positions>. Sanders er selv inklusivist.

¹⁰ Ift. tekstkritikken følger jeg: Eberhard Nestle m.fl., red., *Novum Testamentum Graece*, 28th revised edition, 5th corrected printing (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2016); Bruce M Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament; A Companion Volume to the United Bible Societies' Greek New Testament*, 2. udg. (United Bible Societies, 2006), 487–88.

ulydige på Noas dage? Og hvad menes der med, at Kristus prædikede? Alle disse spørgsmål vil vi nu forsøge at svare på, men først sættes versene ind i sin kontekst.

Kontekst

Meget tyder på, at 1 Pet 3,19 er baggrunden for de senere formuleringer i bekendelserne, når der tales om ”nedfaret til dødsriget” (*descendit ad inferos*) i den apostolske trosbekendelse. At der skulle være en bekendelsesmæssig baggrund for teksten selv, vedbliver dog at være rent hypotetisk.¹¹ Achtemeier diskuterer, hvor overbevisende de forskellige argumenter reelt er. Hele passagen v.19-21 fremstår heller ikke i samme grad hymnisk som v. 18 og v. 22. Det er derfor svært at sige endeligt, om der er tale om en oprindelig bekendelse. Achtemeier sammenfatter: ”whatever their original meaning, they now constitute part of the text of 1 Peter, and hence must be understood within the overall context [...] of that letter.”¹² I den større kontekst er Første Petersbrev skrevet til de troende rundt omkring i en række romerske provinser. Der fokuseres løbende i brevet på de troendes særstatus som hellige (1,16), Guds folk (2,9-10), som efterlignere af Kristus (2,21) og som nogle, der må lide for deres tros skyld (3,14). I den store kontekst tyder det derfor på, at passagen som helhed (3,18-22) er en kristologisk passage, der skal opmuntre de troende til at holde ud – for Kristus har allerede vundet sejren!

Kristi opstandelseskarakter

Der står i 1 Pet 3,18b: ”Han blev dræbt i kødet (*σάρκι*), gjort levende i Ånden (*πνεύματι*)”. På græsk gemmer der sig to dativ-former bag ”i kødet” og ”i Ånden”. Der er en række muligheder for, hvordan de to dativer skal forstås. Den forståelse siger noget om Kristi legemes *karakter* i opstandelsen. Schreiner argumenterer for, at der kan deles mellem de to, så at den første er henseendets dativ, mens den næste er dativ med agens.¹³ Det synes dog at overse, at der er indikeret en kontrast og en antitetisk struktur i verset. Sammenholdt med de i teksten to participiers (*θανατωθείς... ζωοποιηθείς* – passive aorister), der korresponderer, er det oplagt at læse det som to identiske dativer.¹⁴

Forudsat at de tages identisk, kan dativerne tolkes på følgende vis.

- 1) Forstås det instrumentalt, dativ med agens, så er der tale om mennesker (kød), der dræbte Jesus, mens Guds Ånd (ånd) gjorde Kristus levende. Det synes at være den forståelse, der er bag DO92, da man oversætter ”i Ånden” (stort Å). Det er usandsynligt, da Peter ikke taler sådan om mennesker ellers i brevet.¹⁵
- 2) En lokativisk eller sfærens dativ. Kristus dør i kødet og gøres levende i ånden (et spatialt perspektiv).¹⁶

¹¹ Thomas R Schreiner, *1, 2 Peter, Jude* (Nashville, Tennessee: Broadman & Holman, 2003), 42.

¹² Paul J. Achtemeier, *1 Peter: a commentary on First Peter*, Hermeneia. A critical and historical commentary on the Bible (Minneapolis, Minnesota: Fortress Press, 1996), 243.

¹³ Schreiner, *1, 2 Peter, Jude*, 124.

¹⁴ Greg W. Forbes, *1 Peter*, red. Andreas J. Köstenberger og Robert W. Yarbrough, Exegetical guide to the Greek New Testament (Nashville, TN: B&H Academic, 2014), 122; Torben Kjær, ”Første Peters Brev. Indledning og kommentar til den græske tekst.”, 2019, 70, <https://tkjaer.net/manuskripter/>.

¹⁵ Schreiner, *1, 2 Peter, Jude*, 184.

¹⁶ Forbes, *1 Peter*, 123.

- 3) En henseendets dativ, der angiver i hvilken relation, det sker – der bliver tale om Kristi eksistensform.¹⁷

En sfærisk eller henseendets dativ (2 og 3) er at foretrække, og ligger også begge tæt på hinanden, da de dermed tages som det samme, og der synes ikke at være noget i teksten, der forhindrer det. Uanset om dativerne skal forstås som sfærens eller som henseendets, er der tale om en fysisk opstandelse (jf. 1 Pet 1,3). N.T. Wright har i et omfattende værk påvist, at ”opstandelse” (ζωοποιέω-ordgruppen) i NT og samtiden generelt ikke skal forstås som en åndelig opstandelse, men konkret fysisk.¹⁸

Pointen i 18b er altså: Kristus dør fysisk, og opstår fysisk – men opstandelseslegemet kaldes *åndeligt*, da eksistensformen ikke længere er underlagt de samme begrænsninger som før.

Kristi handlinger efterfølgende

Det er i dette opstandne legeme, at der står om Kristus: ”og i den gik han til de ånder, der var i fængsel, og prædikede for dem; det var dem, som var ulydige, dengang Gud ventede langmodigt i Noas dage, da arken blev bygget” (1 Pet 3,19-20a).

Overgangen fra v. 18 til v. 19 indledes med ”og i den” (ἐν ᾧ). Dette kan forstås på en række måder. Det mest enkle er, at det henviser tilbage til ”ånden” (πνεύματι), da det kommer lige før.¹⁹ (Her med lille å, jf. min tolkning ovenstående).

ἐν kan derfor læses lokativisk, da relativ pronomet (ᾧ) henviser til ”i ånden”.²⁰ Hvis det er tilfældet, befinder Kristus sig i det, vi kan kalde *den åndelige sfære*.²¹ Forstås ἐν derimod instrumentalt, kan det forstås sådan, at det sker ”ved Ånden”.²² Ånden er dermed instrumentet for det, der sker. Forståelsen afhænger naturligvis af fortolkningen af v. 18. Når jeg i v. 18 er kommet frem til, at der er tale om sfærens eller henseendets dativ, og at der er tale om Kristi eksistensform, karakteren af hans opstandelseslegeme, og altså ikke handler om Guds Ånd, må der være tale om en lokativisk forståelse af ἐν, hvis tolkningen skal være konsekvent.²³ Når πνεύματι derfor tages som en eksistensform (”i ånden”), bliver det ikke problematisk, da det i så fald blot betyder, at det er i denne form, at Kristus nu går til ånderne i fængslet.

Videre er der nu en række problemstillinger i v. 19-20a som er særdeles omdiskuterede. Det drejer sig særligt om tre ting:

- 1) Hvad er fængslet (φυλακῆ)?

¹⁷ En sådan forståelse har: John H. Elliott, *1 Peter: A New Translation with Introduction and Commentary*, Nachdr., The Anchor Bible 37B (New Haven: Yale University Press, 2008), 645; J. Ramsey Michaels, *1 Peter*, Word Biblical Commentary, [General ed.: David A. Hubbard; Glenn W. Barker. Old Testament ed.: John D. W. Watts. New Testament ed.: Ralph P. Martin]; Vol. 49 (Waco, Texas: Word Books, 2004), 204; Kjær, ”Første Peters Brev. Indledning og kommentar til den græske tekst.”, 71–72.

¹⁸ Det påvises generelt i bogen, men specifik til 1 Pet 3:18-22, se N. T. Wright, *The Resurrection of the Son of God*, Christian origins and the question of God 3 (London: SPCK, 2003), 467–69.

¹⁹ Kjær, ”Første Peters Brev. Indledning og kommentar til den græske tekst.”, 72–73; Schreiner, *1, 2 Peter, Jude*, 190.

²⁰ Kjær, ”Første Peters Brev. Indledning og kommentar til den græske tekst.”, 72–73.

²¹ Michaels, *1 Peter*, 206; Forbes, *1 Peter*, 124.

²² Achtemeier, *1 Peter*, 252. læser den instrumentalt.

²³ Achtemeier, 249. er konsekvent, men det stemmer blot ikke med min egen foregående tolkning af v. 18.

- 2) Hvem er ånderne (πνεύμασιν)?
- 3) Hvad ligger der i at Kristus prædikede (ἐκήρυξεν)?

Hvad er fængslet?

Hvis den ovenstående forståelse af, at det kun er ”i ånden”, der henvises til med formuleringen ”og i den”, belyser det betydningen af ”fængslet”. Der er en stærk kirkelig tradition for at tale om en nedstigning, hvilket gør, at man har forstået fængslet som *dødsriget*.²⁴ At fængslet er dødsriget, er dog ikke eksplicit i teksten. Det græske ord der gemmer sig bag formuleringen i den danske oversættelse af ”og i den gik han til” (πορευθεῖς), i sig selv angiver ikke nedstigning.²⁵

Hvad der taler for den kirkelige tradition er komplekst, og har mange historiske grunde.²⁶ Hvad teksten angår, taler Scharlemann for, at i den ovenstående diskussion henviser ”og i den” (ἐν ᾧ) ikke til ”ånden” (πνεύματι), men at det skal forstås bredere, ligesom det gøres i 1 Pet 4,4, hvor der er en lignende konstruktion. Det skal derfor oversættes som ”in which circumstance”. Det betyder, at alt dette fandt sted, *imens* Kristus var ved at blive vakt til live, men inden han havde vist sig som den opstandne.²⁷ Hvad der taler imod dette, er dels den historiske betingede læsning af verset, som ikke er entydig.²⁸ Dertil har jeg angivet i min tolkning, at det mest logiske er at anse ”i ånden” (πνεύματι) som en snæver antecedent for ”og i den” (ἐν ᾧ), og at det derfor skal forstås lokativisk. Når den tolkning accepteres, er rækkefølgen klar: v. 19 er efter v. 18 – hvorfor både døden og opstandelsen *har* fundet sted, inden Kristus i sin åndelige eksistensform går til dette ”fængsel” (φυλακῆ).²⁹

Hvem er ånderne?

Hvad ”fængslet” (φυλακῆ) så *betyder*, afhænger *yderligere* af identiteten af ”de ånder, der var i fængsel” (τοῖς ἐν φυλακῆ πνεύμασιν). For at forstå hvem de er, er vi også nødt til at inddrage formuleringen i v. 20: ”det var dem, som var ulydige, dengang Gud ventede langmodigt i Noas dage”. Alt tyder på, at de er identiske med de ånder, der tales om i v. 19. Grundlæggende er der da to muligheder:

- 1) Enten er der tale om åndelige væsner, dæmoner.
- 2) Eller også er der tale om ånderne af døde mennesker.³⁰

²⁴ Elliott, *1 Peter*, 706–10. har en større udfoldelse af tanken om Kristi nedstigning til dødsriget.

²⁵ Se Frederick W. Danker, Walter Bauer, og William Arndt, *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature*, 3rd ed (Chicago: University of Chicago Press, 2000), 853. til betydningen af ”πορεύω”.

²⁶ David P. Scaer, “He did Descend to Hell: In Defense of the Apostles’ Creed”, *Journal for the Evangelical Theological Society* 35, nr. 1 (1992): 91–99. argumenterer ud fra en lang kirkelig tradition for nedstigningsforståelsen. Heriblandt, at tekstens forlæg skulle være en tidlig bekendelse, der senere udformes i den romerske og apostolske.

²⁷ Martin H. Scharlemann, “‘He Descended into Hell’ - An Interpretation of 1 Peter 3:18-20”, *Concordia Journal*, nr. July (1989): 317. Sådan passer passagen da med den apostolske bekendelses tale om Kristi nedfart til dødsriget inden opstandelsen.

²⁸ Wayne Grudem, “He did not Descend into Hell: A Plea for Following Scripture Instead of the Apostles’ Creed”, *Journal for the Evangelical Theological Society* 34, nr. 1 (1991): 103–7.

²⁹ Forbes, *1 Peter*, 124; Achtemeier, *1 Peter*, 252; Elliott, *1 Peter*, 653–54.

³⁰ Det er de to muligheder som grundlæggende angives hos Forbes, *1 Peter*, 124; Kjær, “Første Peters Brev. Indledning og kommentar til den græske tekst.”, 73–74.

Indenfor kategorien af afdøde menneskers ånder, er der efterfølgende en række muligheder. I NT kan ordet ”ånd” (πνεύμα) henviser både til *åndelige væsner* (Hebr 1:14; Åb 3:1),³¹ men også til *afdøde menneskers* ånd (Matt 27:30; Hebr. 12:23 m.fl.).³² Det kan altså ikke afgøres alene ud fra semantikken. For og imod begge tolkninger kan der anføres:

- 1) Langt flertallet af fortolkere anser det for at være åndelige væsner – og altså ikke mennesker.³³ Hvad der taler for denne forståelse, er tekstens tilsyneladende stærke baggrund i det apokryfe 1 Enok 12-16, der taler om ånderne inden vandfloden. Disse skulle være de samme, der omtales i 1 Mos 6,1-4. Det var en standardtolkning i den jødiske litteratur, da Første Peters brev blev skrevet.³⁴
- 2) Imod dette kan det dog anføres, at 1 Mos 6 synes at handle om *mennesker*, der var ulydige, og at ”fængslet” normalt aldrig bruges om dæmonernes fængsel (med undtagelse af Åb 20,7). Den nærmere beskrivelse af åndernes identitet videre i v. 20 er, at det var dem, Gud var tålmodig med i Noas dage. Intet sted antydes det i NT, at Guds tålmodighed gælder dæmoner – hvorfor det taler for, at det er mennesker.³⁵ Ordet ἀπειθήσασίν (”dem, som var ulydige”) bruges desuden oftest om ikke-troende mennesker i NT.³⁶ Alt sammen styrker det tesen om, at der er tale om menneskers ånder. Det var mennesker, der levede dengang Noa byggede arken, men som var ulydige mod Gud. De er nu døde – og det er dem, Kristus forkynder for.³⁷ Det er denne sidste tolkning, jeg mener er den korrekte ud fra ovennævnte argumenter.

Opsamlende kan vi altså konkludere: Kristus går til ånderne af de *afdøde mennesker*, der var ulydige i Noas dage. Det gør, at vi må forstå φυλακή (”fængslet”) som dødsriget – normalt betyder ordet blot et fængsel, men må altså her i Peters sprogbrug være synonymt med dødsriget.³⁸ Så langt problemstilling 1) Hvad fængslet er og 2) hvem ånderne er.

Hvad ligger der i, at Kristus prædikede?

Når det drejer sig om, hvad der ligger i, at Kristus ”prædikede” (ἐκήρυξεν), er der ligesom før to grundlæggende muligheder:

---

³¹ Forbes, *1 Peter*, 124.

³² Kjær, ”Første Peters Brev. Indledning og kommentar til den græske tekst.”, 74.

³³ Achtemeier, *1 Peter*, 252–62; Peter H. Davids, *The First Epistle of Peter*, 4. udg., The New International Commentary on the New Testament (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1998), 139–40; Michaels, *1 Peter*, 209–2011. m.fl.

³⁴ Karen H. Jobes, *1 Peter*, Baker exegetical commentary on the New Testament (Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2005), 243–45; Schreiner, *1, 2 Peter, Jude*, 188.

³⁵ Disse og en række andre argumenter findes hos Kjær, ”Første Peters Brev. Indledning og kommentar til den græske tekst.”, 73–75.

³⁶ Forbes, *1 Peter*, 126.

³⁷ En tolkning der går tilbage til Augustin, knytter v. 19 og v. 20 sammen, således at Kristus skulle have forkyndt for disse dæmoner (eller mennesker i Augustins oprindelige forståelse) igennem Noa. For en moderne fortæller, se artiklen af Wayne Grudem, ”Christ Preaching through Noah: 1 Peter 3:19-20 in the Light of Dominant Themes in Jewish Literature”, *Trinity Journal*, 1986, 3–31. Et af hovedargumenterne hentes fra 1 Pet 1,11, men langt de fleste fortolkere følger ikke den forståelse, da det synes for spekulativt og er uden yderligere belæg i teksten.

³⁸ Sådan er forståelsen også af ”φυλακή” i Danker, Bauer, og Arndt, *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature*, 1067.

- 1) Enten er der tale om forkyndelse af evangeliet.
- 2) Eller også er der tale om sejrspromation.³⁹

Når der i NT tales om forkyndelse af evangeliet bruges normalt ordet κηρύσσω. Der er dog undtagelser (Luk 12,3; Rom 2,21; Åb 5,2), hvor der er tale om en mere neutral brug.⁴⁰ Hvis det er åndsvæsner forkyndelsen er adresseret til (som flertallet af fortolkere mener), taler det stærkt for, at der er tale om sejrspromation. For ingen steder i NT hører man om, at dæmoner/åndsvæsner skal frelses. Hvis 1 Enok yderligere er baggrunden for teksten, tyder det også på sejrspromation, da Enok forkyndte dom.⁴¹ Men fordi jeg ovenstående har konkluderet, at der er tale om *mennesker*, åbner det muligheden for, at der *kan være* tale om sejrspromation *eller* forkyndelse af evangeliet. Det er blandt mange andre årsager dette, der gør, at nogle bruger teksten som et argument for inklusivisme. Når jeg alligevel mener, at der er tale om sejrspromation, skyldes det følgende argumenter:

- 1) For det første bruger Peter ellers i brevet ordet εὐαγγελίζω (1,12; 25; 4,6) om forkyndelsen af evangeliet, og dette ville i så fald være det første sted med κηρύσσω.⁴²
- 2) Når man for det andet sammenholder det med at κηρύσσω kan være neutralt, peger det i retning af, at der *ikke* er tale om forkyndelse af evangeliet.
- 3) For det tredje er konteksten tydeligt Kristi sejr over det onde (3,22), ligesom der i 1 Pet 4,5 tales om dom over de uretfærdige.

Ovenstående begrundelser viser, hvorfor det er usandsynligt, at der skulle være tale om forkyndelse af evangeliet.⁴³ Det synes derfor bedst at læse teksten sådan, at Kristus proklamerer sejr over for afdøde mennesker efter opstandelsen.

Konklusion og perspektivering

Passagen i 1 Pet 1,18-20 beskriver hvorledes, at Kristus opstod fysisk, og derefter gik til de afdøde menneskers ånder fra Noas dage for at proklamere sin sejr over for dem. Da teksten med al sandsynlighed ikke taler om forkyndelse af evangeliet, udelukker det i første omgang en bred inklusivisme; men selv hvis det skulle blive afvist, handler teksten desuden kun om dem, der levede på Noas tid, hvorfor teksten – *uanset* hvilken eksegese man har – ikke bør bruges som argument for missionsteologien i dag! Konklusionen, også når 1 Pet 3 er taget med i overvejelserne, er at hvis mennesker skal blive frelst, må de tage imod evangeliet på denne side af døden. Hverken en hård eller blød inklusivisme finder støtte i denne tekst.

I et videre perspektiv kaster det et alvorligt lys over den kristne missionsindsats: Den intellektuelle universalismes fallit er et kald til mission. Deri består alvoren også: *Intellektuel* universalisme er en katastrofe for missionens sag – men *funktionel* universalisme er i det lys lige så alvorligt: Hvis ikke vi tager del i arbejdet for mission, så lever vi reelt som funktionelle universalister.

---

³⁹ Igen er det Forbes, der angiver de to muligheder Forbes, *1 Peter*, 125.

⁴⁰ Achtemeier, *1 Peter*, 262.

⁴¹ Michaels, *1 Peter*, 209; Jobs, *1 Peter*, 243–45; Schreiner, *1, 2 Peter, Jude*, 188.

⁴² Forbes, *1 Peter*, 125.

⁴³ Stort set alle kommentarer er enige om dette. Flertallet knytter dog sejrspromationen sammen med, at der er tale om dæmoner, hvor jeg altså argumenterer for, at der er tale om afdøde mennesker.

Litteratur

- Achtemeier, Paul J. *1 Peter: a commentary on First Peter*. Hermeneia. A critical and historical commentary on the Bible. Minneapolis, Minnesota: Fortress Press, 1996.
- Baker, Ray. "Vår Gud är en förtärende eld: den bibliska grunden för konditionalism". *Theofilos* 6, nr. 1 (2014): 4–19.
- Bauckham, Richard J. "Universalism: A Historical Survey". *Themelios* 4, nr. 2 (1978): 48–54.
- Bell, Rob. *Kærligheden vinder: en bog om liv, død, himmel og helvede*. Frederiksværk. Christiansfeld: Boedal og ProRex, 2011.
- Danker, Frederick W., Walter Bauer, og William Arndt. *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature*. 3rd ed. Chicago: University of Chicago Press, 2000.
- Dauids, Peter H. *The First Epistle of Peter*. 4. udg. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1998.
- DeYoung, Kevin, og Greg Gilbert. *What is the Mission of the Church? Making Sense of Social Justice, Shalom, and the Great Commission*. Wheaton, Ill: Crossway, 2011.
- Elliott, John H. *1 Peter: A New Translation with Introduction and Commentary*. Nachdr. The Anchor Bible 37B. New Haven: Yale University Press, 2008.
- Forbes, Greg W. *1 Peter*. Redigeret af Andreas J. Köstenberger og Robert W. Yarbrough. Exegetical guide to the Greek New Testament. Nashville, TN: B&H Academic, 2014.
- Grudem, Wayne. "Christ Preaching through Noah: 1 Peter 3:19-20 in the Light of Dominant Themes in Jewish Literature". *Trinity Journal*, 1986, 3–31.
- . "He did not Descend into Hell: A Plea for Following Scripture Instead of the Apostles' Creed". *Journal for the Evangelical Theological Society* 34, nr. 1 (1991): 103–13.
- Hägglund, Bengt. *Teologins Historia. En dogmhistorisk översikt*. 4. udg. Lund: LiberLäromedel, 1978.
- Jobes, Karen H. *1 Peter*. Baker exegetical commentary on the New Testament. Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2005.
- Kjær, Torben. "Første Peters Brev. Indledning og kommentar til den græske tekst.", 2019. <https://tkjaer.net/manuskripter/>.
- Metzger, Bruce M. *A Textual Commentary on the Greek New Testament; A Companion Volume to the United Bible Societies' Greek New Testament*. 2. udg. United Bible Societies, 2006.
- Michaels, J. Ramsey. *1 Peter*. Word Biblical Commentary, [General ed.: David A. Hubbard; Glenn W. Barker. Old Testament ed.: John D. W. Watts. New Testament ed.: Ralph P. Martin]; Vol. 49. Waco, Texas: Word Books, 2004.
- Nestle, Eberhard, Erwin Nestle, Barbara Aland, Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo Maria Martini, Bruce Manning Metzger, og Holger Strutwolf, red. *Novum Testamentum Graece*. 28th revised edition, 5th corrected printing. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2016.
- Nordlander, Agne. "Forståelsen af Frelse og Fortabelse i moderne systematisk teologi - inklusiv den moderne evangelikale debat". I *Frelse og fortabelse. Historisk og aktuelt belyst*, 74–92. Semikolon 4. Århus: Forlaget Kolon, 2004.

- Olsen, Peter. "Sjælen, døden og fortabelsen Kontroversielle emner i eskatologien". *eMissio* 6 (29. juni 2021): 37–44.
- Petersen, Carsten Elmelund. "Jesu universelee forsoning som falsk håb? - hvis frelsestegnelse ikke er nødvendig!". *eMissio* 6 (2021): 379-454
- Pikkert, Peter. "Missio Dei and the Corrosion of Christian Missions". *eMissio* 3 (2018): 188–99.
- Piper, John. *Let the Nations Be Glad! The Supremacy of God in Missions*. Leicester: Inter-Varsity Press, 2003.
- Rasmussen, Daniel Henoch. "Descendit ad Inferos - en religionsteologisk undersøgelse". *Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke* 41, nr. 3 (2014): 217–29.
- Sanders, John. "Those Who Have Never Heard: A Survey of the Major Positions | Religious Studies Center". Set 25. oktober 2021. <https://rsc.byu.edu/salvation-christ-comparative-christian-views/those-who-have-never-heard-survey-major-positions>.
- Scaer, David P. "He did Descend to Hell: In Defense of the Apostles' Creed". *Journal for the Evangelical Theological Society* 35, nr. 1 (1992): 91–99.
- Scharlemann, Martin H. "'He Descended into Hell' - An Interpretation of 1 Peter 3:18-20". *Concordia Journal*, nr. July (1989): 311–22.
- Schreiner, Thomas R. *1, 2 Peter, Jude*. Nashville, Tennessee: Broadman & Holman, 2003.
- Wright, N. T. *The Resurrection of the Son of God*. Christian origins and the question of God 3. London: SPCK, 2003.